

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Дар бораи истифодаи энергияи атомӣ

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2004, №12, қ-1, мод. 696)

Маҷлиси намояндагон 10-уми ноябри соли 2004 қабул кардааст
Маҷлиси миллӣ 25-уми ноябри соли 2004 қонибдорӣ намудааст

Қонуни мазкур асосҳои ҳуқуқӣ ва принсипҳои танзими муносибатҳои ҷамъиятиро, ки ҳангоми истифодаи энергияи атомӣ ба миён меоянд, муайян намуда, ба ҳимояи саломатӣ ва ҳаёти одамон, ҳифзи муҳити зист, таъмини речаи паҳн накардани аслиҳои ядрои, бехатарии ядрои ва радиатсионӣ, ҳифзи моликият ҳангоми истифодаи энергияи атомӣ равона шуда, ба инкишофи илму техникаи атомӣ ва пойдор гаштани низоми байналмилалӣ истифодаи бехатарии энергияи атомӣ мусоидат менамояд.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

танзими давлатӣ - фаъолияти мақоми ваколатдори давлатӣ дар таҳия, тасдиқ ва татбиқи меъёр ва қоидаҳои бехатарии ядроиву радиатсионӣ, ба амал баровардани назорат ва додани иҷозатнома (литсензия) ба намудҳои фаъолияте, ки бо истифодаи энергияи атомӣ алоқаманданд;

назорат – амале, ки мақоми ваколатдори давлатӣ ва ташкилотҳои истифодабаранда ба таври доимӣ барои тафтиши иҷрои талаботи меъёр, қоидаҳо ва дастурамалҳо анҷом медиҳанд;

санҷиш – амале, ки мақоми ваколатдори давлатӣ барои тафтиши иҷрои санадҳои меъерии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартҳои иҷозатнома (литсензия) ва шартномаҳои байналмилалӣ дар доираи салоҳияти худ ба мақсади танзими раванди истифодаи энергияи атомӣ анҷом медиҳад;

маҳали ҷойгиршавӣ - иншоот ва сохтмонҳои доимии махсус, ки барои нигоҳдории маводи радиоактивӣ ё ғӯронидани партовҳои радиоактивӣ пешбинӣ шудаанд;

энергияи атомӣ – энергияе, ки дар ҷараёни табдилшавии ядроҳои атом хориҷ мегардад. Манбаи энергияи атомӣ энергияи дохилии ядрои атом мебошад, ки бо таъсири мутақобила ва ҳаракати протонҳо ва нейтронҳо дар дохили ядро алоқаманд аст;

истифодабарии энергияи атомӣ – энергияи атомӣ, ки ҳангоми амалӣ кардани реаксияҳои занҷирии ядрои ва термоядроии идорашавандаи намуди таркиш (бомбаи ядрои ва термоядрои), инчунин реаксияҳои идорашавандаи танзимкунии дараҷаи ҷудошавии энергияи (реакторҳои атомӣ) ба вучуд меояд. Дар ин ҷо дар зер истифодабарии энергияи атомӣ, ҳамчунин истифодаи энергияи коҳиши радиоактивии манбаҳои афканишоти иондоркунанда ва моддаҳои радиоактивӣ фаҳмида мешавад;

партовҳои радиоактивӣ – мавод ва моддаҳои дар ҳар ҳолати дилхоҳи агрегатӣ, ки миқдор ва дараҷаи ғилзати (концентратсии) маводи радиоактивии ба андозаи муқарраргардидаи санадҳои меъерии муқарраркарда аҳамияти баланд дошта, ки дар натиҷаи фаъолияти хоҷагӣ ба вучуд омадаанд ва минбаъд қобили истифода нестанд;

ашёи махсуси ғайриядрои - ашёе, ки бо санадҳои зерқонунӣ вобаста ба талаботи низоми ҳуқуқии байналмилалӣ танзими содироти ядрои ҳамин тавр муайян шудаанд;

мол ва хизматрасонӣ дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ - дастгоҳҳо, таҷҳизот, технологияи ядрои, маводи радиоактивӣ, масолеҳи махсуси ғайриядрои, ки барои истеҳсоли масолеҳи ядрои истифода мешаванд, манбаҳои афканишоти иондоркунанда, инчунин хизмати марбут ба онҳо;

сатҳи бозпас гирифтани - маҷмуи андозаҳои, ки дар воҳидҳои фаъолият ифода ёфта, манбаҳои афканишоти радиоактивӣ ва иондор дар он воҳид ё камтар аз он метавонанд мувофиқи меъёрҳои амалкунанда аз назорат хориҷ карда шаванд;

ҳифзи физикии маводи ядрои ва таҷҳизоти ядрои - системаи ягонаи тадбирҳои ташкилӣ ва техникае, ки ба пешгирии дастрасии беиҷозати ашхос ба маводу таҷҳизоти ядрои равона шудаанд;

нигоҳдорӣ – ҷойгиркунии муваққатии маводи радиоактивӣ ва партовҳои радиоактивӣ, ки дар ҷойҳои махсуси омодагардида (аз ҷумла дар контейнерҳои махсус), ки имконияти баровардани онҳо барои истифода, коркард ё ғӯронидан пешбинӣ шудааст;

ташкilotи истифодабаранда-ташкilotе, ки барои истифодаи энергияи атомӣ иҷозатномаи (литсензия) мақоми ваколатдори давлатиро дорад;

бехатарии ядрои – ҳосияти объекти ядрои, ки бо эҳтимолияти муайян имконнопазир будани садамаи ядроиро таъмин менамояд;

дастгоҳҳои ядрои- реакторҳои ядрои, аз ҷумла реакторҳои истгоҳҳои атомӣ, асбобҳои кайҳонӣ ва парвозкунанда, воситаҳои нақлиёт, реакторҳои саноатӣ ва тадқиқотии таҷрибавӣ, стендҳои ядрои, ҳар гуна иншоот, маҷмуаҳо, дастгоҳҳо, таҷҳизот ва воситаҳои техникаи барои истеҳсол, истифода, коркард, ҳамлу нақл ва ҷойгиркунии маводи ядрои.

Моддаи 2. Қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ

Қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ ба Конститутсияи (Сарқонуни) Чумхурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Чумхурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Чумхурии Тоҷикистон эътироф кардааст, иборат мебошад.

Моддаи 3. Принципҳои асосӣ ва вазифаҳои танзими ҳуқуқӣ дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ

- 1. Принципҳои асосии танзими ҳуқуқӣ дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ аз инҳо иборатанд:**
 - таъмини бехатарии ядрои ва радиатсионӣ ҳангоми истифодаи энергияи атомӣ, муҳофизати аҳоли ва муҳити зист аз хатари радиатсионӣ;
 - дастрас, объективӣ ва сари вақт будани иттилооти марбут ба истифодаи энергияи атомӣ ва таъсири он ба аҳоли ва муҳити зист ба шарте, ки ин иттилоот маълумоти сирри давлатӣ надошта бошанд;
 - иштироки шаҳрвандон, ташкилотҳои тичоратӣ ва ғайритичоратӣ (минбаъд ташкилотҳо), шахсони дигари ҳуқуқӣ дар муҳокимаи сиёсати давлатӣ, лоиҳаҳои қонунҳо ва санадҳои дигари ҳуқуқии Чумхурии Тоҷикистон, инчунин дар фаъолияти амалӣ дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ;
 - манъи ғуронидани партовҳои радиоактивии давлатҳои дигар дар қаламрави Чумхурии Тоҷикистон;
 - таъмини назорати давлатӣ ва санҷиши бехатарии ядрои ва радиатсионӣ ҳангоми истифодаи энергияи атомӣ;
 - таъмини ҳифзи иҷтимоии кормандони объектҳои истифодаи энергияи атомӣ, инчунин аҳолие, ки дар минтақаи чойгиршавии онҳо зиндагӣ ва кор мекунанд;
 - додани товони зараре, ки аз таъсири радиатсия расидааст.
- 2. Вазифаҳои асосии танзими ҳуқуқии муносибатҳои, ки ҳангоми анҷоми ҳамаи намудҳои фаъолият дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ ба вуҷуд меоянд, инҳоянд:**
 - ташкили асосҳои ҳуқуқии низоми идораи давлатии истифодаи энергияи атомӣ ва низоми танзими давлатии бехатарӣ ҳангоми истифодаи энергияи атомӣ;
 - муқаррар намудани ҳуқуқ, ӯҳдадорӣ ва масъулияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунӣ маҳаллӣ, ташкилотҳо ва шахсони дигари ҳуқуқӣ ва шаҳрвандон.
- 3. Дар қаламрави Чумхурии Тоҷикистон ҳама гуна фаъолияти шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар истифодаи энергияи атомӣ бо мақсади таҳия, сохтан, истеҳсол намудан, озмоиш, нигоҳдорӣ ва паҳн намудани силоҳи ядрои қатъиян манъ аст.**

Моддаи 4. Объектҳо ва субъектҳо дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ

- 1. Объектҳо дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ инҳоянд:**
 - дастгоҳҳои ядрои;
 - маҳали нигоҳдории маводи ядрои ва моддаҳои радиоактивӣ, партовгоҳҳои радиоактивӣ, объектҳо ва иншооти доимие, ки барои нигоҳдории маводи ядрои ва моддаҳои радиоактивӣ ё барои ғурондани партовҳои радиоактивӣ муқаррар шудаанд;
 - маводи ядрои;
 - партовҳои радиоактивӣ;
 - манбаъҳои афканишоти радиоактивӣ ва иондоркунандаи бештар аз сатҳи бозпас гирифтани.
- 2. Субъектҳо дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ инҳоянд:**
 - мақоми ваколатдори давлатии танзиму назорат ва идоракунанда;
 - ташкилотҳо, ки бо фаъолияти истифодаи энергияи атомӣ машғуланд, ҳамчунин ташкилотҳои тиббӣ, таълимӣ, тадқиқотӣ, тичоратӣ, кишоварзӣ ва саноатӣ, аз ҷумла истихрочи маъдан, коркард ва ғайраро дар бар мегиранд.
- 3. Амали ин қонун ба объектҳо, ки маводи ядрои ва моддаҳои радиоактивиро бо миқдор ва фаъолнокӣ ва (ё) истихрочи афканишоти иондоркунандаи бошиддат ё энергияшон дорои қимати камтар аз меъёрҳо ва қоидаҳои давлатӣ муқарраршударо дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ доранд, барои онҳо иҷозати мақомоти давлатии танзимгари бехатарӣ ҳангоми иҷрои фаъолият бо объектҳои мазкур, дахл надорад.**

Моддаи 5. Намудҳои асосии фаъолият дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ

- 1. Ба фаъолияте, ки дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ алоқаманданд, мансубанд:**
 - ҷобачогузорӣ, лоиҳакашӣ, таъсис, истифода ва аз истифода гирифтани дастгоҳҳои ядрои, манбаъҳои радиатсионӣ ва маҳалҳои нигоҳдорӣ;
 - муомила бо маводи ядрои ва моддаҳои радиоактивӣ, аз он ҷумла ҳангоми ҷустуҷӯ ва истихрочи канданиҳои фоиданок, ки ҷунин маводро доранд, дар истеҳсолот, ҳангоми истифода, коркард, ҳамлу нақл ва нигоҳдории маводи ядрои, моддаҳои радиоактивӣ ва партовҳои радиоактивӣ;
 - бурдани тадқиқотҳои илмӣ, иҷрои корҳо ва расонидани хидматҳо бо истифодаи энергияи атомӣ;
 - ҳифзи ҷисмонии дастгоҳҳои ядрои, манбаъҳои радиатсионӣ, маҳалҳои нигоҳдории маводи ядрои ва моддаҳои радиоактивӣ;

- омода кардани мутахассисон дар соҳаи истифодаи дастгоҳҳои ядрӣ, манбаъҳои радиатсионӣ, маҳалҳои нигоҳдорӣ, маводи ядрӣ ва моддаҳои радиоактивӣ;
 - таъмини бехатарӣ ҳангоми истифодаи энергияи атомӣ;
 - баҳисобгирӣ ва назорат ба маводи ядрӣ, манбаъҳои афканишоти радиоактивӣ ва иондоркунанда, моддаҳои радиоактивӣ ва партовҳои радиоактивӣ;
 - содирот ва воридоти маводи ядрӣ, технология ва таҷҳизот, моддаҳои махсуси ғайриядроӣ, мавод, технология ва таҷҳизоти дорои таъиноти дучониба, манбаъҳои афканишоти ионидоркунанда, моддаҳои радиоактивӣ;
 - назорат ба ҳолати радиатсионӣ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - ҳамлу нақли транзитии маводи ядрӣ ва моддаҳои радиоактивӣ аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - омода кардан ва аттестатсияи мутахассисон ва кормандон.
2. Ҳамаи намудҳои фаъолият, ки ба истифодаи энергияи атомӣ алоқаманд аст, таҳти назорати доимии давлат ба амал бароварда мешавад.

Моддаи 6. Моликият ба манбаъҳои радиатсионӣ, маҳалҳои нигоҳдорӣ, маводи ядрӣ ва моддаҳои радиоактивӣ

Моликони манбаъҳои радиатсионӣ, маводи ядрӣ ва моддаҳои радиоактивӣ, маҳалҳои нигоҳдорӣ ва гурӯндани партовҳо танҳо шахсони ҳуқуқие новобаста аз шакли моликиятшон буда метавонанд, ки иҷозатномаи (литсензия) мақоми ваколатдори давлатиро оид ба ҳуқуқи қор қардан дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ бо тартиби муқарраркардаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон доранд.

БОБИ 2. МАҚОМИ ВАКОЛАТДОРИ ДАВЛАТИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР СОҲАИ ИСТИФОДАИ ЭНЕРГИЯИ АТОМӢ

Моддаи 7. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ

1. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мақоми ваколатдори давлатиро дар соҳаҳои зерин муайян менамояд:

- танзими давлатии истифодаи бехатарии энергияи атомӣ;
- санчиш, назорат ва додани иҷозатнома ба намудҳои фаъолият оид ба истифодаи энергияи атомӣ;
- таъсири радиатсионӣ ба кормандон ва аҳоли;
- санчиши экологӣ дар соҳаи ҳифзи муҳити зист.

2. Вазифаҳо ва тартиби амали мақоми ваколатдорро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 8. Ҳуқуқи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ

Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ (минбаъд-мақоми ваколатдори давлатӣ) дар ҳудуди салоҳияти худ ҳуқуқ дорад:

- ба Ҳукумат барои омода кардан ва тағйир додани санадҳои қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои истифодаи энергияи атомӣ пешниҳодҳо ирсол намояд;
- дар асос ва иҷрои қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон меъёру қоидаҳоеро, ки фаъолияти марбут ба истифодаи энергияи атомиро танзим менамоянд, омода, муқаррар ва татбиқ намояд;
- ба намудҳои фаъолият, ки ба истифодаи энергияи атомӣ алоқаманданд, иҷозатнома диҳад;
- ба иҷрои меъёр ва қоидаҳо дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ назорат барад;
- вобаста ба иҷрои салоҳиятҳои худ назорат анҷом диҳад;
- оид ба ҳолати радиатсионӣ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон назорати давлатӣ анҷом диҳад;
- баҳисобгирӣ ва назорати давлатии маводи ядрӣ ва манбаъҳои афканишоти радиоактивӣ ва иондоркунандаро амалӣ созад;
- аз қорхонаҳо, ташкилотҳо ва шахрвандон бе ягон маҳдудият маълумот ва ҳуҷҷатҳои барои ҳалли вазифаҳои ба ўҳдаи онҳо гузошташударо талаб намояд ва ба даст орад;
- ба мақомоти ҳифзи ҳуқуқ барои ҳалли масъалаҳои ба ҷавобгарӣ кашидан ҷихати вайрон кардани Қонуни мазкур, санадҳои дигари қонунгузорӣ ва меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон мавод супорад;
- бо мақомоти ваколатдори давлатҳои дигар ва созмонҳои байналмилалӣ дар масоили бехатарӣ ҳангоми истифодаи энергияи атомӣ ва оид ба масъалаи паҳн накардани силоҳи атомӣ ва назорати маводи ядрӣ ҳамкорӣ анҷом диҳад.

Моддаи 9. Ҳуқуқи шахсони мансабдори мақоми ваколатдори давлатӣ

Шахсони мансабдори мақоми ваколатдори давлатӣ (роҳбарон, муовинҳои роҳбарон) ҳангоми иҷрои вазифаҳои бевоситаи худ ҳуқуқ доранд:

- бо тартиби муқарраршуда ба объектҳои истифодаи энергияи атомӣ ва санадҳое, ки фаъолияти онҳоро тавсиф менамоянд, бемамониат дастрасӣ дошта бошанд;
- фаъолияти шахсони ҳуқуқиеро, ки бо истифодаи энергияи атомӣ алоқаманданд, ҳангоми таҳдид ба амнияти аҳоли ё муҳити зист боздоранд ё дар бораи қатъи фаъолиятшон масъала ба миён гузоранд.

Моддаи 10. Мустақилияти мақоми ваколатдори давлатӣ

1. Мақоми ваколатдори давлатӣ аз дигар мақомоти иҷроия, ташкилотҳое, ки фаъолияти онҳо ба рушд ва истифодаи энергияи атомӣ вобаста мебошад, мустақилияти маъмурию молиявӣ дорад.

2. Монетъ шудан ба фаъолияти шахсони мансабдори мақоми ваколатдори давлатӣ ҳангоми иҷрои вазифаҳои хизматиашон роҳ дода намешавад.

БОБИ 3. ШАРТҲОИ ФАЪОЛИЯТ, КИ БО ИСТИФОДАИ ЭНЕРГИЯИ АТОМӢ АЛОҚАМАНДАНД

Моддаи 11. Додани иҷозатнома барои фаъолият, ки ба истифодаи энергияи атомӣ алоқаманд аст

Барои фаъолият, ки бо истифодаи энергияи атомӣ вобаста мебошад, бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон ҳатман иҷозатнома дода мешавад.

Моддаи 12. Бехатарии ядрӣ ва радиатсионӣ

1. Ҳар гуна фаъолият, ки бо истифодаи энергияи атомӣ алоқаманд аст, бо шартҳои таъмини ҳифзи саломати аҳоли ва муҳити зист, ҳимояи амволи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ аз таъсири зарарноки афканишоти иондор анҷом дода мешавад.

2. Бехатарии ядрӣ ва радиатсионӣ аз ҷониби ташкилотҳои истифодабаранда мутобиқи меъёру қоидаҳои муқарраршуда таъмин карда мешавад.

Моддаи 13. Ҳифзи ҷисмонии дастгоҳҳои ядрӣ, манбаъҳои радиатсия, маҳалҳои нигоҳдории маводи ядрӣ ва моддаҳои радиоактивӣ

1. Таъмини ҳифзи ҷисмонии дастгоҳҳои ядрӣ, манбаъҳои радиатсия, маҳалҳои нигоҳдории маводи ядрӣ ва моддаҳои радиоактивӣ дар ҳама давраҳои истехсолот, бунёд кардани объектҳо, ба истифода додан ва аз истифода гирифтани объектҳое, ки дар онҳо бо маводи радиоактивии ядрӣ амалиёт гузаронида мешавад, ҳамчунин ҳангоми ҳамлу нақли онҳо, амалӣ карда мешавад.

2. Ҳифзи ҷисмонии дастгоҳҳои ядрӣ, манбаъҳои радиатсия, маҳалҳои нигоҳдории маводи ядрӣ ва моддаҳои радиоактивӣ аз тарафи ташкилотҳои истифодабаранда таъмин мегардад. Назорати таъмини ҳифзи ҷисмонии дастгоҳҳои ядрӣ, манбаъҳои радиатсия, маҳалҳои нигоҳдории маводи ядрӣ ва моддаҳои радиоактивӣ аз тарафи мақоми ваколатдори давлатӣ амалӣ карда мешавад.

3. Барои иҷрои вазифаҳо оид ба таъмини ҳифзи ҷисмонии объектҳои истифодаи энергияи атомӣ метавонад мақомоти қорҳои дохилӣ ва мақомоти ҳадамоти амният чалб карда шаванд.

Моддаи 14. Талабот оид ба таъмини ҳифзи ҷисмонии дастгоҳҳои ядрӣ, манбаъҳои радиатсия, маҳалҳои нигоҳдории маводи ядрӣ ва моддаҳои радиоактивӣ

1. Талабот оид ба таъмини ҳифзи ҷисмонии дастгоҳҳои ядрӣ, манбаъҳои радиатсия, маҳалҳои нигоҳдории маводи ядрӣ ва моддаҳои радиоактивӣ бо меъёру қоидаҳо дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ муқаррар карда мешаванд.

2. Ҳифзи ҷисмонии дастгоҳҳои ядрӣ, манбаъҳои радиатсия, маҳалҳои нигоҳдории маводи ядрӣ ва моддаҳои радиоактивӣ бояд мутобиқи ўҳдадорӣҳои байналмилалӣ Чумхурии Тоҷикистон дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ анҷом дода шавад.

3. Дар сурати наандешидани тадбирҳо барои иҷрои талабот оид ба таъмини ҳифзи ҷисмонии объектҳои истифодаи энергияи атомӣ истифодаи дастгоҳҳои ядрӣ, манбаъҳои радиатсия, маҳалҳои нигоҳдорӣ, ҳамчунин анҷом додани ҳар гуна фаъолият оид ба истифодаи маводи ядрӣ ва моддаҳои радиоактивӣ, ки дар ҳар гуна шакл ва дар ҳар қадом марҳилаи истехсол, истифода, қоркард, ҳамлу нақл ё нигоҳдорӣ қарор доранд, манъ аст.

Моддаи 15. Баҳисобгирӣ ва назорати маводи ядрӣ ва манбаъҳои афканишоти иондоркунанда

1. Маводи ядрӣ ва манбаъҳои афканишоти иондоркунанда аз тарафи давлат ба ҳисоб гирифта шуда, мавриди назорат қарор дода мешаванд. Бо ин мақсад мақоми ваколатдори давлатӣ низоми давлатии баҳисобгирӣ ва назорати маводи ядрӣ ва манбаъҳои афканишоти иондоркунанда таъсис медиҳад.

2. Низомҳои давлатии баҳисобгирӣ ва назорати маводи ядрӣ ва манбаъҳои афканишоти иондоркунанда миқдори воқеии маводи ядрӣ ва манбаъҳои афканишоти иондоркунанда, ҷойи нигоҳдорӣ, пешгирии гумшавӣ, истифодаи бераводид ва дуздӣ, пешниҳоди иттилооти фаврӣ дар хусуси

мавҷудият ва интиқоли маводи ядрой ва манбаъҳои афканишоти иондоркунанда, ҳамчунин маълумот дар бораи аз ҳисоб хориҷ кардан ва гӯронидани манбаъҳо, оид ба содирот ва воридоти манбаъҳо ва маводи ядрой ба мақоми ваколатдори давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дар ҳолатҳои дар шартномаҳои байналмилалӣ пешбинишуда аз тарафи ташкилотҳои байналмилалӣ ва давлатҳои дигар таъмин месозанд.

3. Ташкилоти истифодабаранда, ки ба истифодаи маводи ядрой ва манбаъҳои афканишоти иондоркунанда фаъолият анҷом медиҳад, баҳисобгирии онҳо ва пешниҳоди маълумоти бозътимодро ба мақомоти ваколатдори давлатӣ таъмин менамояд.

4. Тартиби ташкили низомҳои давлатии баҳисобгирӣ ва назорати маводи ядрой ва манбаъҳои афканишоти иондоркунандаро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

Моддаи 16. Талаботи асосии бехатарӣ хангоми интиқоби майдончаю бунёди дастгоҳҳои ядрой ва маҳалҳои нигоҳдорию гӯронидани маводи ядрой ва моддаҳои радиоактивӣ

1. Интиқоби майдончаю бунёди дастгоҳҳои ядрой, маҳалҳои нигоҳдорию гӯронидани маводи ядрой ва моддаҳои радиоактивӣ бояд дар асоси меъёру қоидаҳои дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ ва ҳифзи муҳити зист амалӣ карда шавад.

2. Қарор дар хусуси бунёди дастгоҳи ядрой маҳали нигоҳдорӣ ва гӯронидани маводи ядрой ва моддаҳои радиоактивиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо назардошти ҳолатҳои зерин қабул менамояд:

- талабот ба онҳо барои ҳалли вазифаҳои хоҷагидорӣ мамлакат ва манотиқи алоҳидаи он;
- мавҷудияти шароити зарурӣ, ки ба меъёру қоидаҳои истифодаи энергияи атомӣ барои ҷойгир - кардани ин объектҳо ҷавобгӯ мебошад;
- набудани таҳдиди бехатарии объектҳои мазкур аз тарафи объектҳои наздик ҷойгиршудаи шаҳрвандӣ ва низомӣ;
- оқибатҳои имконпазири иҷтимоӣ ва иқтисодии ҷойгир кардани объектҳои мазкур барои рушди sanoat, кишоварзӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангию маишии минтақа.

3. Санадҳои лоиҳавии объектҳои мазкур ба таври хатмӣ аз таҳқиқи экологӣ, беҳдошти ва техникӣ гузаронида мешаванд.

Моддаи 17. Талаботи асосӣ ба ташкилоти истифодабаранда

1. Ташкилоти истифодабаранда барои бехатарии дастгоҳи ядрой, манбаи афканишоти иондоркунанда, маҳали ҷойгирӣ, ҳамчунин барои муносибати даркорӣ бо маводи ядрой ва моддаҳои радиоактивӣ масъулияти пурра ба зимма дорад.

2. Масъулият барои бехатарии дастгоҳи ядрой, манбаи афканишоти иондоркунанда, маҳали нигоҳдорӣ, ҳатто дар ҳолати қатъ гардидани амали иҷозатнома то интиқоли объектҳои мазкур ба дигар ташкилоти истифодабаранда ё гирифтани иҷозатномаи нав боқӣ мемонад.

3. Ташкилоти истифодабаранда ўҳдадор аст:

- дорой захираҳои зарурии молиявӣ, моддию техникӣ ва кормандон бошад, ки барои таъмини бехатарӣ дар ҳама давраҳои фаъолият хангоми истифодаи объектҳои энергияи атомӣ кофианд;
- барои иҷрои корҳо чиҳати аз истифода гирифтани объектҳои истифодаи энергияи атомӣ, рекултиватсияи масоҳати гӯронидани партовҳои радиоактивӣ, бартараф кардани оқибати ҳолатҳои садамавӣ, ҷуброни зарар ба саломатӣ ва ҳаёти одамон ва муҳити зист, ҳамчунин амволи шаҳрвандон ва ташкилотҳо тадбирҳо пешбинӣ созад ва бо маблағ таъмин намояд.

4. Ташкилоти истифодабаранда инҳоро таъмин менамояд:

- истифодаи дастгоҳи ядрой, манбаи афканишоти иондоркунанда ва маҳали нигоҳдорӣ танҳо барои ҳамон мақсадҳое, ки онҳо таъин гардидаанд;
- ташкил ва ҳамоҳангсозии таҳия ва иҷрои барномаҳо, таъмини сифат дар ҳамаи давраҳои ба истифода додан, истифода намудан ва аз истифода гирифтани дастгоҳи ядрой, манбаи афканишоти иондоркунандаи маҳали нигоҳдорӣ;

- таҳия ва татбиқи чораҳои омодагии садама ва тадбирҳои зиддисадама дар дастгоҳи ядрой, манбаи афканишоти иондоркунанда ва маҳали нигоҳдорӣ ҳамчунин чораҳо оид ба кам кардани оқибатҳои манфии садама барои кормандони объектҳои мазкур, аҳоли ва муҳити зист;

- баҳисобгирии дозаи инфиродии кормандони объектҳои истифодаи энергияи атомӣ ва татбиқи ҳуқуқи онҳо барои ҷуброн;

- суғуртаи кормандон ва дар сафари хизматӣ қарордоштагон аз хавфи таъсири радиатсия аз ҳисоби худ;

- анҷом додани салоҳиятҳои дигар, ки санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардаанд.

5. Кормандони ташкилоти истифодабаранда бо тартибе, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст, аз санҷиши таҳассусӣ мегузаранд.

Боби 4. Содирот ва воридоти мол ва хизматрасонӣ дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ

Моддаи 18. Анҷом додани содирот ва воридоти мол ва хизматрасонӣ дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ

Содирот ва воридоти мол ва хизматрасонӣ дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ, ки бо мақсадҳои тиҷоратӣ интиқол, харид ё фурӯш ё интиқоли ғайритиҷоратиро дар бар мегирад, аз тарафи мақоми ваколатдори давлатӣ назорат карда мешавад ва мутобики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳамчунин шартномаҳои байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф намудааст, анҷом дода мешавад.

Моддаи 19. Тартиби амалӣ гардонидани содирот ва воридоти мол ва хизматрасонӣ дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ

Тартиби амалӣ гардонидани содирот ва воридоти маводи ядрӯӣ, технология, таҷҳизот ва дастгоҳҳои ядрӯӣ, маводи махсуси ғайриядрӯӣ, манбаъҳои афканишоти иондоркунанда, маводи радиоактивӣ ва партовҳои радиоактивиро қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Боби 5. Ҳуқуқи ӯҳдадорӣ шаҳрвандон, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва ташкилотҳо

Моддаи 20. Ҳуқуқи шаҳрвандон, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва ташкилотҳо дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ

1. Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва ташкилотҳо дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ ҳуқуқ доранд:

- тавассути мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба истифодаи энергияи атомӣ ва васоити ахбори умум дар хусуси беҳатарии объектҳои бунёдашон пешбинишуда, лоиҳакашидашуда, бунёдшаванда, истифодашаванда ва аз истифода гирифташудаи энергияи атомӣ, дар бораи назорати амалишавандаи ҳолати радиатсионӣ дар маҳаллҳои, ки онҳо истиқомат мекунанд ё кор менамоянд, ҳамчунин дар хусуси дозаи шуоъгирӣ маълумот ба даст оранд;
- дар баррасии сиёсат, лоиҳаи санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва барномаҳо дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ иштирок намоянд;
- таҳқиқи экологии ҷамъиятии ҳуҷҷатҳои лоиҳавӣ ва назоратро аз болои вазъияти радиатсионии муҳити зист мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом диҳанд;
- бо мақсади шиносӣ пайдо кардан бо тартиби муқарраршуда аз дастгоҳҳои ядрӯӣ, маҳалҳои нигоҳдорӣ ва ғӯронидан дидан намоянд;
- барои ҷуброни ҳисороти зиёне, ки дар натиҷаи садамаи ядрӯӣ ё радиатсионӣ ба онҳо расидааст, аз ҳисоби ташкилоти истифодабаранда, ки ба ин садама роҳ додааст.

Моддаи 21. Ҷӯдадорӣ шаҳрвандон, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва ташкилотҳо дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ

Шаҳрвандон, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва ташкилотҳо ӯҳдадоранд қонунгузориеро, ки истифодаи энергияи атомиро танзим менамояд, риоя намуда, талаботи меъёру қоидаҳои беҳатарӣ дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ, ҳамчунин талаботи шахсони мансабдори ташкилотҳо оид ба истифодаи энергияи атомиро иҷро намоянд.

Моддаи 22. Суғуртакунии дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ

Шаҳрвандон ва моликияти онҳо аз эҳтимолияти таъсири радиатсионӣ аз ҳисоби соҳибмӯлк ва ё истифодабарандаи энергияи атомӣ ҳатман суғурта карда мешаванд. Пардохти суғуртапулӣ новобаста аз маблағи супоридашуда ба амал бароварда мешавад. Тартиб ва шартҳои суғуртаи шаҳрвандон ва моликияти онҳоро аз эҳтимолияти таъсири радиатсионӣ қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 23. Ҷуброни зараре, ки дар натиҷаи истифодаи номувофиқи объектҳои энергияи атомӣ расидааст

1. Зарари ба саломатии шаҳрвандон расонидашуда, ҳамчунин фавти онҳо дар натиҷаи истифодаи номувофиқи объектҳои энергияи атомӣ бояд аз ҳисоби расонандаи зарар дар ҳаҷми пурра бо назардошти дараҷаи гум кардани қобилияти меҳнатии зарардида, хароҷот барои табобати вай, барқарорсозии саломатӣ, парастории бемор, кӯмакпулиҳои таъиншуда мутобики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн карда шавад.

2. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ҳуқуқ доранд бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аз расонандагони зарар ҷуброни пурраи зиёни молии вобаста ба истифодаи номувофиқи объектҳои энергияи атомӣ аз ҷониби ташкилотҳо ва шаҳрвандон расида ва хароҷоти ташкилотҳоро новобаста аз шакли моликияти онҳо ва шахсони алоҳидаро, ки дар қорҳои садамавӣ наҷотбахшӣ ва барқарор кардани оқибатҳои истифодаи номувофиқи объектҳои энергияи атомӣ иштирок намудаанд, талаб намоянд.

3. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқии гунаҳкори истифодаи номувофиқи объектҳои энергияи атомӣ ўҳдадоранд бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон зарари ба замин, об, олами набототу ҳайвонот расонидашуда, аз ҷумла харочоти рекултиватсияи замин ва барқарорсозии ҳосилхезии табиӣи заминро ҷуброн намоянд.

Моддаи 24. Тадбирҳо оид ба ҳимояи иҷтимоии шаҳрвандон дар манотиқи ҷойгиршавии дастгоҳҳои ядрой, манбаъҳои радиатсия ва маҳалҳои нигоҳдории онҳо

Шаҳрвандоне, ки дар ҳудуди манотиқи мушоҳидаи дастгоҳҳои ядрой, манбаъҳои радиатсия ё маҳалҳои нигоҳдорӣ истиқомат мекунанд, қору фаъолият анҷом медиҳанд ё хизмати ҳарбӣ адо мекунанд, ба ҷуброни иҷтимоӣ иқтисодӣ барои омилҳои иловагии хавф ё барои шароити махсуси истиқомат, анҷом додани қору фаъолият ё адои хизмати ҳарбӣ ҳуқуқ доранд. Навъ, андозаи ҷубронҳои мазкур ва тадбирҳо оид ба ҳифзи иҷтимоии шаҳрвандонро дар вобастагӣ аз навъ ва тавсифи амнияти объекти истифодаи энергияи атомӣ санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунанд. Тартиби пешниҳоди ҷубронҳои мазкур ва тадбирҳо оид ба ҳифзи иҷтимоии шаҳрвандонро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар месозад.

Боби 6. Муқаррароти хотимаӣ

Моддаи 25. Санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ дар соҳаи истифодаи энергияи атомӣ

Агар мутобиқи санадҳои байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, назар ба он меъёрҳои, ки дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба истифодаи энергияи атомӣ мавҷуд аст, меъёрҳои дигар муқаррар шуда бошад, дар ин сурат меъёрҳои санадҳои байналмилалӣ истифода мегарданд.

Моддаи 26. Ҷавобгарӣ барои вайрон намудани Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки ба вайрон кардани Қонуни мазкур роҳ медиҳанд, мутобиқи тартиботи муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 27. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Э.Раҳмонов

ш. Душанбе 9 декабри соли 2004
№ 69